

Az ember mint élőlény

Nem csak az befolyásolja az életünket, hogy milyen képünk van Istenről, hanem az is, hogy milyen képünk van az emberről. Nem mindegy, hogy az ember a véletlen játéknak az eredménye, vagy olyan teremtmény, akiről képtelenség Istentől függetlenül beszélni. Ha tudjuk, mi közünk van Istenhez, akkor tudhatjuk, honnan jövünk, merre tartunk, és felismerhetjük, hogy mit jelenthet Isten nélkül, vagy Istennel együtt élni.

1. Ádám és Éva

Az "Ádám" szó a Bibliában egyfelől az első emberre, egy bizonyos személyre utal (1Móz 4:1, Róm 5:12-19), másfelől az egész emberiségre, vsz. ezért nem tudunk meg semmit Ádám és Éva külsejéről vagy nyelvéről. Az "Ádám" szó jelentése "ember", ezért a zsidók a 19. századig nem is használták személynévként; héber eredetije ('*Ádám*) vsz. a héber *adamah* = "föld" jelentésű szóból származik, ami arra utal, hogy az ember "földből való". Az "Éva" (héber *Chává*) nevet a nő Ádámtól kapta a családalapításkor; a név jelentése "élet", mert ő minden *élő*, más fordítás szerint minden *család* anyja. A bibliai teremtéstörténet ezzel az emberiség egységét, közös eredetét hirdeti (1Móz 5:1 vö. Csel 17:26,29, Lk 3:38).

2. Az ember teremtett élőlény

Az ember élőlény, akinek a testét és a lelkét Isten formálta. Ugyanakkor halandó, akinek teste a földbe, lelke pedig Istenhez tér vissza. Érdekes azonban megismerni az e témában használt eredeti kifejezéseket is. Az ember tehát "élőlény" (1Móz 2:7 *nefes hajjá*, 6:17 *ruah hajjá*, 1Kor 15:45). Van fizikai teste (héber *bászár*, görög *szarx*), és Isten lehelte bele az orrába az "éltető lélegzetet" (héber *nösámá*, 1Móz 2:7) és/vagy "lelket", "életerőt" (héber *ruah* Jób 27:3). Az ember csak "test", azaz "halandó lény" (héber *bászár* 1Móz 6:3), aki addig él, amíg lélegzik és a vére lüktet, hiszen "élete" (héber *nefes*) a vérben (héber *dám*) van (3Móz 17:11). Az ember fizikai testét Isten a földből "formálta" (héber *jácár* = formálni, alkotni), ezért halála után visszatér a porba (1Móz 2:7, 3:19, Zsolt 90:3). Ugyanakkor Isten "formálta" az ember "lelkét" (*ruah*) is (Zak 12:1; a személyiségét?), amely halála után elszáll, visszatér Istenhez (*ruah* 1Móz 6:3, Préd 12:7). Isten tartja életben az embert (Jób 12:10, Csel 17:25, Jak 4:13-15 vö. Mt 6:27, 10:30). Ezért aki jogtalanul elveszi más életét, attól Isten számon kéri (1Móz 4:10, 9:5-6 vö. 2Móz 20:13 "Ne kövess el gyilkosságot!").

Megjegyzés: az ember a hasonlóságok ellenére sem az állatokból fejlődött ki, hanem külön lett megformálva; az állatok is élőlények (1Móz 1:21,24), a fejlettebbeknek van egyéniségük, de nincs öntudatuk, vallásuk stb.

3. Az ember Isten képmása

Isten az embert 'a képmásunkra [*bö-calménú*], hozzánk hasonlóvá [*ki-dmúténú*]' teremtette (1Móz 1:26), illetve 'a maga képmására' [*bö-calmó*], 'Isten képmására' [*bö-celem elohim*] (1:27, 9:6), Istenhez 'hasonlóvá' [*bi-dmút elohim*] (5:1). A szövegben használt héber fogalmak többjelentésűek: *celem* = kép, azaz elképzelés, eszménykép; *dmút* = hasonlóság, vagy inkább minta, modell, terv. Ez az értelmezésben kétirányú megközelítést tesz lehetővé.

Az egyik szerint az ember azzal, hogy Isten képmása (*celem*) – azaz bizonyos tulajdonságait és képességeit hordozza (öntudat, kommunikáció, erkölcs stb.), és ezekben hozzá hasonló (*dmút*) – Istent *képviseli* a teremtett világban; ez egyszerre nagy méltóság, lehetőség és felelősség. A másik megközelítés ezt kiegészíti a fordítás pontosításával (1:26): "elképzelésünkkel [*celem*], modellünk [*dmút*] szerint"; tehát az ember teremtése *azáltal* történt, hogy Isten az embert elképzelte, és *azért* történt, hogy az ő terve szerinti lény legyen. Ádám már a meglevő modelljével vagy tervével (*bi-dmútó*; a gének?) és a saját elképzelése vagy eszményképe *szerint* [*kö-calmó*] hozza létre utódait (1Móz 5:3; itt is a *celem* és *dmút* van, de az 1:26-hoz képest az előljárók [*b-* és *k-*] fordítva szerepelnek), akik ezért hasonlítanak rá (1Móz 5:3 vö. 1Kor 15:47-49).

Az ember még bűnösen is Isten képmását hordozza (1Móz 9:6, Jak 3:9), de ez a képmás már sérült. Amikor hívőként Krisztusban "Isten képmását" [görög *eikón*] ismeri fel (2Kor 4:4), őt megismerve egyre jobban elváltozik (*metamorfoó*) "teremtője képmására". Istenképűsége elkezd helyreállni (Kol 3:10, 2Kor 3:18, 2Pt 1:3-4), és a megdicsőüléskor ismét tökéletes lesz (1Jn 3:2).

4. Az ember mint férfi és nő Isten képmása

Az ember Isten képére és hasonlatosságára férfinak (héber *ís*) és nőnek (héber *ísáh*) lett teremtve (1Móz 1:26-27, 5:1, Mt 19:4). A férfi Isten képe és dicsősége (1Kor 11:7), de még a paradicsomban sem volt jó

neki egyedül, és hozzáillő "segítőtársra" szorult (1Móz 2:18; a Biblia máshol csak Istent nevezi így).

Isten a nőt a férfiéért teremtette (1Kor 11:9), a nő a férfiből származik (1Móz 2:21-23, 1Kor 11:8), ezért ő az egyetlen valóban "hozzá illő" lény (1Móz 2:23), sőt ő a férfi "dicsősége" (1Kor 11:7).

Férfi és nő *együtt* alkotják az embert és az emberiséget (1Móz 5:2). Ezért teljesen egyenrangúak, csak más a feladatuk és felelősségük, így biológiai és pszichikai másságuk kiegészíti egymást, illetve hangsúlyozza egymásra szorultságukat. Mindennek megfelelően Isten képmásaként mást és mást tükröznek vissza Isten tulajdonságaiból.

Megjegyzés: a "borda-metáfóra" (1Móz 2:21-22) nem szó szerint értendő, a férfiak és a nők bordaszáma megegyezik; Ádám felismerése, hogy Éva "csont a csontomból, hús a húsból" (2:23) azt jelentette: "ő már rokon", azaz ugyanolyan ember, mint a férfi, szemben az állatokkal, amelyek nem enyhíthették a magányát (2:18,20).

5. Az ember eredeti hivatása és a többi élőlényhez való viszonya

Az ember egyik feladata a sokasodás volt (1Móz 1:28). Ennek megfelelően csak egy férfi és egy nő köthet egymással intim, rokoni kapcsolatot, azaz élhet szexuális életet (1Móz 2:24). A többnejűség és a homoszexualitás természetellenes és bűn (3Móz 18-20. fejezet, Róm 1:26-27, Júd 7). Az ember másik feladata a természet meghódítása, uralása (1Móz 1:26,28 vö. Zsolt 8:6-9), az Éden ("Gyönyörű") kert művelése (szó szerint: szolgálata) és őrzése (2:15), névadás az élőlényeknek (2:19).

Az ember tápláléka először gabona és gyümölcs volt (1Móz 1:29), és az állatok is csak növényeket ettek (1:30). Az özönvízzel sok minden megváltozott: ettől kezdve minden élőlény az ember tápláléka lehetett (9:3). Azóta állatok sem csak növényt esznek, hanem egymást is, de a messiási királyság idején ez vissza fog állni (vö. Ézs 11:6-7). Később a zsidóságnak a neki adott törvény szerint meg kellett különböztetnie a tiszta és tisztátalan állatokat (3Móz 11. és 5Móz 14. fejezet). Tehát részben egészségi, részben rituális okokból nem ehettek meg mindent. Az eltérő földrészekon, éghajlatokon és kultúrákban élő zsidó és nem zsidó származású keresztényeknek már csak a megfulladt állat és a vér megevése lett megtiltva (Csel 15:29 vö. 3Móz 17:11). A többi egyéni lelkiismereti döntés függvénye (Róm 14:2-3,17,20-21).

Megjegyzés: a szaporodás parancsa a Föld "betöltését" célozta, és nem túlszaporodást; a természet fölötti "uralom" gondozást, szolgálatot jelentett, és nem kizsákmányolást.

6. Az ember közösségi lény

Az ember mint társas lény kezdettől fogva közösségben él, de az emberi társadalom a bűn jelenléte miatt kezdettől fogva rászorul Isten szabályozására (1Móz 4:15, 2Móz 20:1-17 stb.). A társadalmi rend (állam) és annak fenntartása (intézmény- és erőszakszervezete) Istentől rendelt, szükséges dolog (Mt 22:16-21, Róm 13:1-7, 1Pt 2:13-14,17), az államformától függetlenül. A társadalmi rend képviselőinek, a kormánynak azonban csak addig kell és szabad engedelmessé válni, amíg az nem mond ellent Isten parancsának (Csel 4:19). Krisztus látható uralmáig nem is fog létrejönni mindenki számára elfogadható államforma.

Megjegyzés: Isten az izraeli teokrácia többé-kevésbé izelítőt tudott adni az eljövendő messiási királyságról; a keresztény gyülekezet is már most társadalmi határokat ledöntő közösség (lásd Róm 16:23, ahol Erasztosz, Korinthus gazdasági vezetője és Kvártusz, a "Négyes [számú]", névtelen rabszolga testvérek).

7. Isten az ember számára

- Maga a szeretet a hozzánk való viszonyulását illetően (Zsolt 63:4, 1Jn 4:16, Jn 3:16, Tit 3:4)
- Maga a világosság a helyes életvitelünket, erkölcsünket illetően (1Jn 1:5, Jn 1:4-5, 8:12).